

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de düzensiz göçmenlerin ve sığınmacıların tutulduğu Geri Gönderme Merkezleri’nde yaşanan insan hakları ihlalleri iddialarının araştırılması; etkin soruşturma yapılarak sorumlu kişilerin cezalandırılmasını sağlamak amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla dilerim.

Filiz KERESTECİOĞLU
Ankara Milletvekili

GEREKÇE

Sığınma hakkı birinci kuşak haklardan sayılan temel bir insan hakkıdır. 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi madde 14’te “Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır” şeklinde yazılı hukuk alanında ifade edilmiştir. Dünyada sığınma arayan kişiler için uygulanan en temel uluslararası insan hakları hukuku düzenlemesi olan ve 1951 de imzalanan “Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Sözleşme” Türkiye tarafından da kabul edilmiştir. Bu Sözleşmenin özellikle 33. maddesi uluslararası korumanın temelini oluşturan “geri göndermeme” ilkesini içermektedir. Sözleşmenin 31. maddesi sözleşme kapsamında koruma sağlanması gereken sığınmacı ve mültecilerin ülkeye düzenli veya düzensiz yollardan girişlerini koruma altına almıştır.

Türkiye’de düzensiz göçmenler İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı’na bağlı Geri Gönderme Merkezlerinde tutulmaktadır. Resmi verilere göre, Türkiye’de Eylül 2022 itibarıyla toplam 20 bin 540 kapasiteli, 30 Geri Gönderme Merkezi bulunmaktadır. Yabancı uyruklu kişilerle önce kimlik ve uyruklarının tespiti, seyahat belgelerinin bulunup bulunmadığına ilişkin görüşme yapılması ve bu süreçlerin ardından sınır dışı işlemlerinin gerçekleştirilmesi gibi sorumluluklar bu merkezlerin görev tanımı olarak belirtilirken; merkezlerin güvenliği, jandarma ve özel güvenlik görevlileri tarafından sağlanmaktadır.

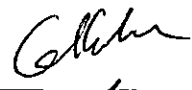
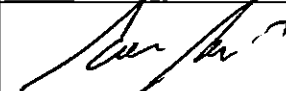
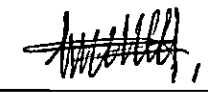
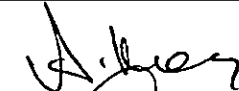
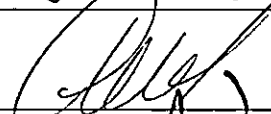
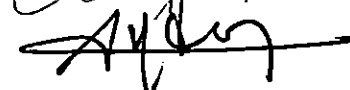
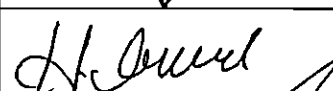
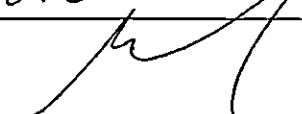
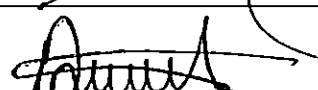
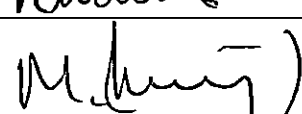
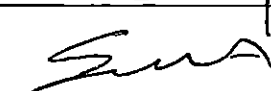
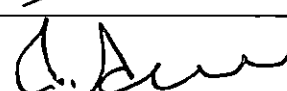
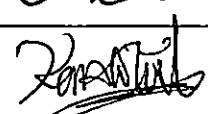
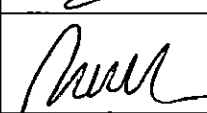
İzmir Barosu Temmuz 2021- Ekim 2022 Çalışma Raporu’nda, 2016 yılında İzmir Harmandalı’nda hizmete giren 750 kişilik Geri Gönderme Merkezi’nde 23 Haziran 2021 tarihinde çıkan yangın sonucu 21 yaşındaki Suriyeli mülteci Ahmed Maslem hayatını kaybetmiş olmasına rağmen, resmi kurumlardan yapılan açıklamalarla yaşanan olayın “intihar” vakası olarak nitelendirildiği, 17.04.2022 tarihinde İzmir Geri Gönderme Merkezi’nde, sayıları net olmamakla birlikte 100 kadar Afganistanlı göçmenin işkence ve kötü muameleye maruz bırakılarak “gönüllü geri dönüş belgeleri” imzalamaya zorlandıkları ve ellerinin kelepçelenerek veya jandarmalar tarafından kolları tutularak zorla parmak

bastırdıkları, zorla belge imzalatılmak istenilen göçmenlerden bazılarının intihar girişiminde bulunduğu, belgeleri imzalamayı kabul etmeyen göçmenlere telefon haklarının verilmediği ve göçmenlerin tecrit edildikleri belirtilmiştir.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün "Kimse Bana Afganistan'dan Neden Ayrıldığımı Sormadı, Afganların Türkiye'den Geri itilmesi ve Sınır Dışı Edilmesi" başlığıyla 18 Kasım 2022'de yayınladığı Raporda, genel olarak ilgili sivil toplum kuruluşlarının geri gönderme merkezinde bulunan düzensiz göçmenlerle görüşmesine izin verilmediği ve mültecilerin hukuka erişiminin kısıtlandığı bilgisine yer verilmiştir. Mültecilerin kendi anlatımına dayanarak Geri Gönderme Merkezleri'nin durumuna değinilen Raporda; Kırklareli Geri Gönderme Merkezi'nde yüzlerce göçmenin yeraltında bir bodrum katında tutulduğu, Tuzla Geri Gönderme Merkezi'nde Afgan bir gazetecinin darp edildiği, Van Geri Gönderme Merkezi'nde Türkçe anlamayan bir yabancının sopalarla dövüldüğü gibi iddialar yer almaktadır.

Ankara Akyurt Geri Gönderme Merkezi'nde 8 kişilik odalarda 15 kişi kalındığı, kapasite yetersizliği nedeniyle göçmenlerin yerde yatmak zorunda bırakıldığı, göçmenlerin sigara içmeleri sebebiyle kameranın görüş alanında olmadığı odalarda güvenlik personelleri tarafından dövüldüğü ve şikayetçi olmaları halinde sınır dışı edilmekle tehdit edildiği, Muğla Ula Geri Gönderme Merkezi'nde telefon taleplerinin reddedilmesine karşı çıkan göçmenlere jandarmaların copla saldırdığı, Kayseri Barosu'ndan avukatların aktarımıyla; geri gönderme merkezlerinde tarihi geçmiş yemeklerin verildiği, göçmenlerin uzun süre havalandırmaya çıkarılmadığı, hakları konusunda bilgilendirme yapılmadığı ve merkezlerde tercüman eksikliğinin yaşandığı iddiaları, 21 Kasım 2022'de basında (DW Türkçe) yer alan, kamuoyuna yansıyan iddialar arasındadır.

Mültecilerin uluslararası sığınmaya erişiminde güvenlik görevlileri, göç idaresi ve geri gönderme merkezi görevlilerinin kilit önemde olduğu ve bu kurumlarda standart bir uygulamanın olması gerektiği, geri gönderme merkezlerinde tutulan kişilerin bir hak ihlaline uğramaları halinde aktif soruşturma yürütülmesi ve koruyucu tedbirlerin uygulanması gerektiği, mülteci hakları üzerine çalışmalar yürüten Uluslararası Af örgütü gibi sivil toplum kuruluşları tarafından sıkça dile getirilmektedir. Bu bağlamda; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'na bağlı Geri Gönderme Merkezlerinde, göçmenlerin insani şartlara uygun olmayan koşullarda uzun süre tutuldukları, özellikle kolluk kuvvetleri tarafından işkence ve kötü muamele gibi ağır insan hakları ihlallerinin yaşandığına dair iddiaların doğruluğunun tespiti ve Geri Gönderme Merkezlerinin denetlenmesi amacıyla ivedilikle Meclis Araştırma Komisyonu kurulmalıdır.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	
2	NURAN İMİR	ŞIRNAK	
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	
4	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	
5	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	
6	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	
7	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
8	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	
9	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	
10	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
11	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
12	MURAT SARISAÇ	VAN	
13	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
14	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	
15	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	
16	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	
17	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
18	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
19	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	